

تحولات صنعت چرم در سال ۱۳۸۸

◀ گزارش از: فائزه کیائی

سابقه صنعت چرم و پوست به پیش از ورود آریایی‌ها به ایران باز می‌گردد. هم اکنون تبریز به‌عنوان نخستین شهر کشور، صاحب آوازه‌ای جهانی در زمینه تولید چرم و کفش بوده، اما، این صنعت نیز در شرایط فعلی دوران رکود خود را تجربه می‌کند. قدمت استفاده از چرم در ایران به ۱۵۰۰ سال، قبل از میلاد مسیح برمی‌گردد. یکی از مهم‌ترین کاربردهای این ماده

نیز برای تولید کفش بوده است. علاوه بر کفش پوست حیوانات اهلی به‌عنوان لباس مورد استفاده قرار می‌گرفت. روپوش چرمی نیز توسط آهنگران مورد استفاده قرار می‌گرفت تا آنها را در برابر حرارت آهن گداخته محافظت نماید. لباس خاص چوپانان که در حال حاضر نیز به صورت سنتی تهیه می‌شود از هزاران سال پیش مورد استفاده اهالی ایران زمین قرار می‌گرفت. علت استفاده از این نوع لباس حتی در مناطق گرمسیر ایران، توانایی لباس چرمی در خنک نگه داشتن بدن در گرما و گرم نگه داشتن آن در سرما می‌باشد.

حتی چرم در محصول سنتی و ارزشمند ایران یعنی فرش نیز مورد استفاده قرار می‌گرفت. از چرم جهت صاف نگه داشتن لبه‌های فرشها استفاده می‌شده و می‌شود. دباغی تا ۵۰ سال گذشته به صورت سنتی صورت می‌گرفت. تا آن‌که کارخانه‌های بزرگ و مدرن چرم‌سازی در مناطق مختلف کشور مانند مغان و همدان راه اندازی شدند.

تاریخچه صنعت چرم

تاریخچه صنعت چرم‌سازی به قرون معاصر محدود نیست و اگرچه تاکنون مدارکی یافته نشده که به صورت قاطع مشخص کند دباغی چرم در چه دوره و عصری کشف شده، اما آن چه به اثبات رسیده آن است که بشر اولیه که در حدود ۵۰۰ هزار سال قبل و در عصر یخبندان می‌زیسته است، برای حفاظت بدن از سرمای محیط، از پوست حیوانات مختلف استفاده می‌کرده است. بشر اولیه در ابتدا، پوست حیوانات حاصل از شکار را مورد استفاده قرار می‌داد و در دوره مزولیتیک که حدود ۱۰ هزار تا ۱۲ هزار سال با آن فاصله داریم پوست حیوانات اهلی شده مورد بهره برداری قرار گرفت و به خصوص کشفیات پروفیسور کارلتون از غار مسکونی هوتو،

و هم محیط را آلوده می‌کردند. چنانچه مبادرت به خشک کردن پوست در برابر آفتاب و یا آتش به منظور گریز از مسائل مطرحه فوق می‌شد، به دلیل خشکی و شکنندگی پوست به صورتی غیر قابل مصرف در می‌آمد و به همین دلایل بشر اولیه قادر بود که در زمان کوتاهی از پوست به‌عنوان پوشاک استفاده نماید. تا اینکه بر اثر تصادف، قطعه پوست حیوانی که مدتی در مرداب افتاده بود بر اثر نفوذ عصاره‌های گیاهی پرشده و به صورت چرم در آمده و ثابت نمود که عصاره‌های گیاهان دارای موادی است که می‌تواند از فساد پوست جلوگیری و آن را به چرم تبدیل نماید.

قدیمی‌ترین تصویری که از چرم برای ساخت کفش به دست آمده تصویری است در

در گوشه جنوب شرقی دریای خزر نشان داد که مردم قبل از دوره نام برده شده غالباً از شکار حیوانات شاخ‌دار مانند گزال، بز، گاو و گوسفند امرار معاش می‌کردند و همچنین بز را هم اهلی کرده و به مصرف قربانی‌های مذهبی می‌رساندند و از پوست و گوشت آن استفاده می‌کردند.

همچنین بر اساس تحقیقات صورت گرفته توسط باستان‌شناسان نشان می‌دهد، که بشر اولیه از استخوان و سنگهای تیز برای از بین بردن گوشت‌های اضافی و ضایعات پوست استفاده می‌کرده است. آنچه مسلم است این قبیل پوستها چون مورد عمل دباغی قرار نگرفته بودند به دلیل نفوذ انواع میکروب‌ها و باکتری‌ها و تجزیه پروتئین موجود در پوست به سرعت فاسد شده، هم از درجه استفاده ساقط می‌شده

ناحیه مصر علیا بر روی دیوار یک مقبره در تیبس، که متعلق به توت‌میس یکی از فرعون مصر بوده و پیشه‌ورانی را نشان می‌دهد که به ساخت کفشهایی مانند صندل، اشتغال دارند و جالب اینجاست که افزاری که این پیشه‌وران استفاده می‌نمایند شباهت زیادی به آلات و ادوات دستی کفاشان امروزی دارد.

ابتدا یونانی‌ها و سپس رومی‌ها چرم را برای ساخت انواع پوتین، کفش و نیز برای تسلیحات جنگی به مصرف رسانیدند. سپاهیان روم باستان که از لباس و زره چرمی استفاده می‌کردند طی یک رشته جنگها آگاه شدند که انگلیسها علاوه بر لباس و زره چرمی از سپرهای چرمی هم استفاده می‌کنند. عملیات چرم‌سازی در انگلستان پیشرفت بسیاری کرده و حتی به صورت یک رشته تجارتي نیز در آمده است.

در اوایل نیمه اول قرن هفدهم به علت احتیاج شدید مردم به فرآورده‌های چرمی کم‌کم کارگاه‌های کوچک چرم‌سازی به وجود آمد. در چنین شرایطی چرم‌سازی توانست خود را به شکل صنعتی نو و پراهمیت به مردم آن زمان بشناساند. در همین دوره یک نفر دانشمند فرانسوی به نام دلانند توانست برای اولین بار عامل حرارت را برای تسریع در عملیات چرم‌سازی به کار گیرد.

قبل از انقلاب کبیر فرانسه یعنی حدود ۱۵ سال قبل از شروع آن در سال ۱۷۷۴، طریقه استفاده از عصاره گیاهان تانن دار توأم با اسیدسولفوریک متداول شد و با این روش سرعت کار و کیفیت بهتر فرآورده‌های چرمی بیشتر شد و روز به روز محصولات چرم‌سازی رونق بیشتری پیدا کردند.

با توجه به احتیاجات روزافزون مردم به فرآورده‌های چرمی و هم‌چنین به دلیل ظهور صنعت چرم‌سازی به صورت یک تکنیک جدید که پایه‌هایش بر مبنای علمی استوار بود عده‌ای سرمایه‌دار در این رشته مبادرت به سرمایه‌گذاری نموده و با ایجاد مراکز بزرگ چرم‌سازی و با استفاده از وسائل مکانیکی امکاناتی به وجود آوردند که چرم و فرآورده‌های چرمی بتواند به صورت تولیدات صادراتی به کشورهای مختلف فروخته شود. پولساز بودن این صنعت باعث شد که مهندسان و دانشمندان زیادی در کار چرم‌سازی وارد شده و متخصص شوند و در عین حال برای پیدا کردن راه‌های بهتر و کاملتر و سریعتر تلاش نمایند.

افزایش ۴۰ درصدی قیمت چرم در سال ۱۳۸۷

با توجه به اینکه بازار چرم در سال ۸۷ بسیار راکد بوده اما بنا بر گفته رئیس اتحادیه چرم و لوازم کفش، قیمت چرم در بازار کشور در سال یاد شده ۴۰ درصد افزایش یافت. بر این اساس گران شدن چرم سبب افزایش ۳۰ درصدی قیمت کفش داخلی شد.

همچنین در سال ۸۷ افزایش قیمت مواد اولیه کارخانجات چرم در پی تحریم‌های بین‌المللی و ورود بسیاری از کالاها و اجناس چینی مرتبط با چرم موجب شده که بازار چرم دوران رکود توری را تجربه کند که بسیاری از کارخانجات چرم از گردونه رقابت خارج شدند.

به دنبال تدوam روند واردات بی‌رویه کالاهای چینی و تحریم‌های بین‌المللی، بسیاری از کارخانجات چرم، چرم‌های نیم ساخته خود را به کشورهای اروپایی در سال ۸۷ صادر کردند.

بر اساس تحقیقات صورت گرفته هرچه چرم گران‌تر می‌شود، کیفیت آن به خاطر کمبود نقدینگی و در نتیجه مشکلات تامین مواد اولیه به شدت کاهش می‌یابد.

در سال ۱۳۸۷ بسیاری از تولیدکنندگان کفش به دلیل گران شدن چرم و مواد اولیه آن و افزایش واردات کفش چینی با کاهش تولید مواجه شدند و بسیاری از این تولیدی‌ها برای فرار از ورشکستگی، خود به وارد کردن کفش چینی مبادرت کردند.

تعطیلی واحدهای تولیدی چرم در سال ۱۳۸۸

صنعت چرم به‌عنوان یکی از قدیمی‌ترین و در عین حال اشتغال‌زاترین صنایع کشور محسوب می‌شود که در چند سال اخیر با مشکلات عدیده‌ای روبه‌رو شده و سبب تعطیلی بسیاری از واحدهای تولیدی این بخش شده است. یکی از این مشکلات که در سال ۱۳۸۸، گریبان‌گیر این صنعت شد صادرات بی‌رویه مواد اولیه صنعت چرم بوده که این اقدام سبب شده که بسیاری از واحدهای تولیدی در آستانه ورشکستگی قرار بگیرند. در بسیاری از کشورهای جهان برای حمایت از صنایع داخلی به خصوص صنعت چرم، بر روی صادرات مواد اولیه چرم تعرفه‌هایی اعمال می‌کنند که باید این امر در کشور نیز پیاده شود. بر اساس گزارش‌های اعلام شده در حال حاضر بزرگ‌ترین و مهم‌ترین قطب صنعتی چرم

کشور با ۲۹۰ واحد و توان تولید سالانه ۲ میلیون و ۵۰۰ هزار جلد چرم توسط بخش خصوصی با نام شهرک صنعتی چرم‌سازان در تبریز فعالیت داشته که امروزه این واحدها با ۲۵ درصد توان تولیدی خود به فعالیت و تولید می‌پردازند.

صنعت چرم سرمایه بر اما سودآور

در زمینه اشتغال باید به این اصل مهم توجه داشت که هر فرصت شغلی اگر درست تعریف شود می‌تواند میلیون‌ها شغل ایجاد کند و اگر نسبت به فرصت‌های شغلی بی‌تفاوت باشیم به بحران بیکاری می‌انجامد. یکی از فرصت‌های شغلی، صنایع وابسته به چرم است که گویا به دلایل خاصی مورد بی‌توجهی قرار گرفته است. چرم را باید از اشتغال در کشاورزی و تهیه علوفه برای دام مورد بررسی قرار داد و سپس به دامدار، قصاب، پوست فروش، کارخانجات چرم‌سازی، کارخانجات ساخت مواد شیمیایی برای تغییر پوست به چرم، کفاش، تولید لباس چرمی و صدها موضوع دیگر که می‌تواند به اشتغال پایدار منجر شود، وارد شد. بنابراین می‌بینید که صنعت چرم از گستره قابل توجهی برخوردار است و کم‌لطفی به آن به معنای توجه ویژه به بیکاری است. واردکننده و صادرکننده با توجه به افزایش یا کاهش قیمت، خرید و فروش می‌کنند و سود می‌برند، اما کارگران اقشار آسیب‌پذیری هستند مدعی این امر واردات کفش چینی است که در اثر آن کارگرانی که توان مالی داشتند بیک موتوری شدند و آن‌ها که حتی توان خرید یک موتور قسطی را نداشتند راه‌خلاف‌را پیش گرفتند و بزه‌کار شدند. افزایش قیمت چرم که سبب بالا رفتن قیمت کفش می‌شود باز هم داستان واردات کفش ارزان و بی‌کیفیت چینی را تکرار می‌کند و کارگاه‌های تولید داخلی تعطیل و کارگران بیکار می‌شوند. بر این اساس اگر قرار باشد صنعت چرم حمایت شود باید دامداری کشور مورد توجه ویژه و جدی قرار گیرد و اگر هم قرار شد اقدامات پیشگیرانه برای کنترل قیمت گوشت صورت گیرد باید به جای گوشت، دام زنده وارد شود. نکته مهمتر واردات پوست است که باید همگام با واردات گوشت در کشور صورت گیرد.

بازاریابی
مثل رفتن به کره ماه است.
هدف، پیوسته در حال تغییر مکان است.

